

CHMIEL (57) *sb m*

chmiél (5) *SienLek* (2), *Oczko*, *KochFr*, *KochPij*, chmiel (1) *Mącz*. ◇ chmiel-.

sg N chmiél (30). ◇ *G* chmielu (9), chmiela (2); -a *ZapWar* [*n-pers*]; -u : -a *FalZioł* (8 : 1). ◇ *A* chmiél (8). ◇ *I* chmiel(e)m (2). ◇ *L* chmielu (4). ◇ *pl A* chmieie (2).

Sł stp, *Cn notuje*, *Linde XVI(XVII) – XVIII w. oraz XIX w. s.v. chmielnik*.

1. *bot. Humulus Lupulus L. (Rost)*; roślina z rodziny konopiovatych; chmiel pospolity, gatunek uprawiany, używany do wyrobu piwa oraz do celów lekarskich; *lupulus Murm*, *Mymer*¹, *Mącz*, *Cn*; *humulus Murm*, *Mymer*¹, *Cn*; *lupus Calep*; *lupus salictarius a. salicti, a. reptilius Cn* (48) : *Lupulus*. *Hopff Chmyel Humulus Murm* 112; *Mymer*¹ 16v, 18; *Sam Chmiel* niema być częśtho poźiwany/ ábowiem otwiera kończe źilek/ á przeto ma być kniemu przymieszano trochę dragantu [...] / ábowiem ty rzeczy oddalają iadowitość od chmiela *FalZioł* I 72b-c; *Theż Powoy s chmielem á z ięczmieniem wwodzie vwarzony [...] bolenie głowy oddala FalZioł* I 153d, +4a, +5b, I 35b, 72b [2 r.], c [5 r.] (28); *RejZwierz* 136v; *Lupulus, Wilczek/ też chmiel. Mącz* 200a; *Chmiél/ Lupulus faliotarius, Hopfen. SienLek* 235, 178v, Xv; *PaprPan Q*; *Oczko* 23v; *KochFr* 11 [2 r.]; *KlonŻal* C2v; *Calep* 618b; *Chmieie* ma wczás chowác *Vrzędnik/ dla zwietrzenia GostGosp* 68, 70, 98, 134, 167, 168.

2. *Upicie się* (8) : Oleiek [*i sok*] *Pigwiany* [...] chmiel z głowy wypadzają. *FalZioł* III 13c; *BielKom* E8, G2; *pocźciwego człowieká vfty/ áni chmiel/ áni gniew/ áni žal/ hybác* nie ma. *Górndworz* E2v; *KochPij* C4; *Cudzy chmiel i ku łozu mijam RybGęśli* B2v; *CzahTr* L; *Bo go chmiel y iągoda/ á nie rozum/ rządźi. KlonWor* 69.

3. *n-pers* (1) :

Zestawienie: *anym vczynkv czelesznego [...] w karczmye y w domv w gospodzye v robotnogo yana chmyela Carczmarza [...] vczynyl ZapWar* 1533 nr 2407.